

VARLIK FELSEFESİ

(Ontoloji)

Varlık, var olan her şeydir. Bu anlamda varlık, insan bilincinin dışında ondan bağımsız olabileceği gibi, insan bilincinin içinde ona bağımlı da olabilir.

İnsan bilgisi, varolan şeylerin çeşitli nitelikleri hakkındadır. Varolan şeyleri, onların temellerini, derinliklerini, onlar arasındaki esas bağı felsefenin bir kolu olan Varlık Felsefesi (Ontoloji) incelemektedir.

Varlık felsefesinin temel soruları:

- **Varlık nedir?**
- **Varlık var mıdır?**
- **Varlık nasıl oluşmuştur?**
- **Varlığın türleri nelerdir?**
- **Yalnızca maddesel varlıklar mı vardır, yoksa tinsel varlıklar da var mıdır?**
- **İkisi de varsa bedenle ruh arasındaki ilişkiler nasıl kurulabilmektedir?**
- **İnsanın varlık amacı nedir?**

Felsefe Açısından Varlık

- Felsefe varlığı ve varolanla ilişkili olayları bir bütün olarak ve her yönüyle açıklamak ister.
- Amaç: Bilimlerin parçaladığı varlık alanlarını birleştirmek, bilimler arasındaki bağı göstermek, tüm varlık dünyasını yöneten ilkeleri bulup açıklamak.
- Felsefede bu yöndeki çabalar başlıca iki grup içinde toplanır: **Metafizik ve ontoloji**

Metafizik-Ontoloji

- Varlığı, var olanları bir bütün olarak ele alıp inceleyen felsefe konusuna Ontoloji (Varlık bilim) denilir. Yunanca bir kavramdır.
- Metafizik (Meta ta physika), Aristoteles incelemesi yapanların, onun 14 kitabına verdikleri isim.
- Metafizik: "Fizik Ötesi", "Fizikten Sonra".
- Aristoteles → varlık üzerinde bilimlerin görüşlerini incelemiş; sonra da varlığı genel olarak incelemeye, varlık konusunda önceki Yunan filozoflarının görüşlerini değerlendirmiştir.

Aristoteles

- “Varolan”ı bir bütün olarak, yani varolanı varolan olarak incelemek gerekir. Varlık bir tek şeydir; varolan ise o varlığın içindeki birçok şeydir. Bir tek varlık vardır (hakikat, realite) ve o bir tek varlığı oluşturan, varolanlardır. Gerek görünüş gerek oluş, varolanda ortaya çıkar.

- Reel varlık (Onta) kavramına dayalı "Ontoloji", bütün bir terim olarak 18. yüzyılda Christian Wolff (1679-1754) tarafından kullanıldı.
- Aristoteles'te "temel felsefe" olan ontoloji, Wolff'ta ve Descartes'te "ilk felsefe" olarak anlaşıldı.
- Ontolojiyi, metafizikten ayırıp felsefenin temeli yapmaya çalışan düşünür Nicolai Hartmann'dır (1882-1950).

- Felsefede varlık, varolan en son şey olarak görülür. Bu en son, esas varlık birçok filozof tarafından gizemli, metafizik bir şey olarak anlaşılır.
- Çağdaş ontolojide ise varlığın kendisi en son şeydir. Varlığın, varolanın arkasında, görünüş alanına çıkmayan başka bir metafizik temel yoktur.

- Felsefe, varlık sorunu ile başlamıştır. Varlık sorunu doğanın soruşturulmasıyla başlamıştır. (Örn: Thales ve Socrates öncesi doğa filozofları evrendeki her şeyin temelindeki varlığın (arkhe) ne olduğunu arar.)
- Görünüştteki varlığın arkasındaki “mutlak olanı” ortaya koyma çabası. (Örneğin, Aristoteles’te varlığın arkasındaki bu son şey “ salt form”; Spinoza’da “tanrı”; Hegel’de “mutlak ruh”tur.)

METAFİZİĞİN VARLIKLA İLGİLİ TEMEL SORULARI

- Varlık var mıdır?
- Varlığın kökeni nedir?
- Varlık değişken midir?
- Varlık bir midir çok mudur?
- Varlığın ana maddesi nedir?
- Varlık nasıl var olmuştur?
- Evren nasıl var olmuştur?
- Evrende düzen var mıdır?
- Evrende özgürlük var mıdır?
- Evren sonlu mu yoksa sonsuz mudur?
- Evrende amaçlılık var mıdır?

VARLIĞIN VAR OLUP OLMADIĞI PROBLEMİ

- Varlığın var olup olmadığı ontolojinin temel problemlerinden biridir. Bu konudaki görüşleri iki kümede toplamak mümkündür.
  1. “Varlık var mıdır?” sorusunu “yoktur” diye yanıtlayan görüşlerdir. (**Nihilizm ve Taoculuk**)
  2. Varlığın “var olduğu”nu kabul eden öğretiler. (**Realizm**)

- **NIHİLİZM:** Latince “hiç” anlamına gelen “nihil” sözcüğünden türemiştir. Türkçe’de “hiççilik” ya da “yokçuluk” anlamına gelir.
- Hiçbir değer ve kural tanımamak, hiçbir otoriteye boyun eğmemek ilkelerini benimsemek.
- Örn. sofist Gorgias’a göre (MÖ. 483-375) “varlık var mıdır?” sorusunun yanıtı 3 önermede özetlenebilir:

“Hiçbir şey gerçek değildir”

“Gerçek olsa da bilinemez”

“Bilinebilse bile başkasına bildirilemez.”

VARLIĞIN NE OLDUĞU PROBLEMİ

- Varlığı “oluş” olarak kabul edenler (Herakleitos)
- Varlığı “idea” olarak kabul edenler (Platon)
- Varlığı “madde” olarak kabul edenler (Demokritos)
- Varlığı hem “madde” hem “idea” olarak kabul edenler (Descartes)
- Varlığı fenomen olarak kabul edenler (Husserl)

Yararlanılan Kaynaklar

Ergün, Mustafa; Felsefeye Giriş. AKÜ Eğitim Fakültesi Ders notları.

Bravo, I. B. (2007). Antikçağ'da Varlık ve Bilgi Problemleri Üstüne, Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi, s.4.

Honer, S.M. ve Hunt, T.C. (1996). Felsefeye Çağrı. (çev.H. Ünder). Ankara: İmge.